FUNDACIÓ BOFILL

Educació per canviar-ho tot

OBRIM L'EDUCACIÓ

Una crida de **FUNDACIÓ BOFILL**

INFORME

Barcelona 16/04/2020

Obrim l'educació

Mesures de xoc i reformes prioritàries davant la crisi de la COVID-19

Obrim l'educació

MESURES DE XOC I REFORMES PRIORITÀRIES DAVANT LA CRISI DE LA COVID-19 3

MESURES DE XOC, CURSOS 2019-2020 I 2020-2021: RESILIÈNCIA I CONTENCIÓ DE LA CRISI 6

Finalitzar el curs 2019-2020 amb suficiència 6

1. Mesures per a la vinculació escolar: cap alumne desconnectat 6
2. Mesures per acompanyar les famílies en l'orientació educativa dels fills 8
3. Mesures per garantir una avaluació per aprendre i sense repeticions 9
4. Mesures per a un orientació efectiva i equitativa 9

Enriquir l'estiu d'oportunitats educatives 11

5. Mesures per un estiu educador de qualitat i per a tothom: les Escoles d'Estiu 11

Retorn a l'escola: per un curs 2020-2021 amb garanties d'equitat 11

6. Mesures per facilitar el retorn a l'escola: acollida i retrobament 14
7. Mesures d'avaluació inicial i revisió del currículum 16
8. Mesures per garantir la gratuïtat de l'educació 17
9. Mesures d'intensificació de l'acció prioritària 17
10. Mesures contra la desafecció escolar: focus en la lluita contra l'absentisme 19

REPTES I REFORMES PRIORITÀRIES 2020/2021 – 2022/2023: IMPULS I EQUITAT EN L'EDUCACIÓ 21

1. Cultura digital en l'ensenyament 21
2. Formació docent en la nova ecologia de l'aprenentatge i la personalització 22
3. Revisar i enfortir la funció tutorial i d'orientació dels centres 23
4. Revisió curricular, aprenentatge i avaluació competencial 24
5. Una política per als centres d'alta complexitat 25
6. Una política de lluita contra la segregació escolar 25
7. Polítiques de lluita contra l'abandonament educatiu 26
8. Autèntiques polítiques d'acompanyament familiar a l'escolaritat 27
9. Polítiques i entorns educatius 360º (i 365 dies), equitatius i de qualitat 28
10. Polítiques educatives i pràctiques docents informades en l'evidència 29

OBRIM L'EDUCACIÓ

MESURES DE XOC I REFORMES PRIORITÀRIES DAVANT LA CRISI DE LA COVID-19

La irrupció i expansió del coronavirus en la nostra societat està portant aparellades un seguit de conseqüències negatives que experimentem en el present i que ens seguiran afectant, de forma directa o indirecta, en el futur. Conseqüències negatives en l'àmbit de la salut (contagis i morts per la COVID-19 i malalties o trastorns físics i mentals associats al període de confinament), en l'àmbit econòmic i laboral (atur, desocupació més o menys temporal, pèrdua d'ingressos, impagaments, pobresa habitacional i energètica), en l'esfera social (motivades per les mesures d'aïllament social)..., i també en el terreny de l'educació.

En l'àmbit educatiu, la crisi del coronavirus va obligar a tancar les escoles del país el divendres 13 de març. El darrer trimestre d'aquest curs 2019-2020 serà d'ensenyament telemàtic i és bastant probable que infants i joves no tornin a trepitjar les aules fins a l'entrada del curs 2020-2021. Si hi sumem els mesos de vacances d'estiu, això vol dir sis mesos sense escola.

Aquest sol fet representa un risc important per a l'educació i la seva funció d'igualació d'oportunitats, amb conseqüències que s'observen en el termini més immediat, i que, si no s'hi posa remei, tindran seqüeles per als propers anys. En efecte, l'absència de classes accentua diferents bretxes socials i educatives.

Entre les famílies, es veu accentuada la força de la bretxa digital entre llars, que es manifesta a dos nivells: 1) desigualtat "objectiva", en la disponibilitat de terminals i connectivitat; 2) desigualtat "subjectiva", en la possibilitat de gaudir d'un entorn que orienti sobre com utilitzar aquestes tecnologies i recursos de manera efectiva i autònoma. Aquestes desigualtats tenen una clara correspondència amb el nivell socioeconòmic i cultural de les famílies.

Pel que fa als centres educatius, és clar que no tots es troben en la mateixa situació i amb les mateixes capacitats alhora de donar resposta als nous reptes docents i de tutorització que imposa el moment actual de tancament d'escoles i als desafiaments de recuperació i resiliència que es plantejaran ja des d'inici del curs 2020-2021.

Però la crisi educativa del coronavirus no es redueix únicament a les conseqüències negatives de l'absència de classes. Hem de pensar que parlem d'un període de desvinculació escolar viscut en un context crític per a les famílies, on moltes hauran patit dificultats econòmiques, laborals i de salut; i per a infants i adolescents, on a la pèrdua del ritme d'aprenentatges, molt probablement s'hi afegeixin situacions d'estrès, angoixa o frustració. Més encara, cal esperar que aquest context i situacions crítiques s'arrosseguin un cop superada l'alarma pròpiament sanitària.

En resum, el panorama que dibuixa la crisi del coronavirus per a l'educació i la seva funció d'equitat i igualació d'oportunitats és extremadament preocupant.

És per això que cal actuar i que cal fer-ho des d'una política educativa més valenta i compromesa que mai, que pugui combinar en el seu plantejament una mirada a curt, adreçada a contenir el cop de la crisi, amb una visió a mig i llarg termini, que dissenyi la bastida del que ha de ser la recuperació de l'educació durant els propers anys.

El document que aquí presentem proposa un seguit de mesures d'actuació a dos plans. En un primer bloc, apuntem 10 paquets de "mesures de xoc", dirigides a contenir les conseqüències desigualadores de l'absència de classes i les vacances d'estiu. Són un total de 30 mesures organitzades d'acord amb tres moments i objectius d'aplicació: a) finalització del curs 2019-2020; b) període d'estiu; c) inici i seguiment del curs 2020-2021.

En un segon bloc, plantegem un conjunt de reptes i àmbits de reforma, que expliquen el perquè dels riscos i urgències actual, i que considerem primordial abordar en paral·lel a les mesures de xoc més immediates. Són 10 àmbits de reforma prioritaris (20 mesures), que s'haurien d'entomar amb fermesa ja des del curs 2020-2021 per tal de convertir el proper trienni en un període d'autèntic impuls i l'equitat en l'educació.

El nostre objectiu és aprofitar aquest conjunt de propostes i mesures per encetar un debat públic obert i informat sobre el seu contingut, la seva adequació i condicions de viabilitat. Un debat que es fa ja urgent i que ha de permetre generar compromisos i cimentar les respostes de política educativa que necessitem ara i per al futur.

MESURES DE XOC

2019-2020 i 2020-2021

Resiliència i contenció de la crisi

MESURES DE XOC, CURSOS 2019-2020 I 2020-2021: RESILIÈNCIA I CONTENCIÓ DE LA CRISI

Cal fer una aposta ràpida i valenta per un conjunt de mesures que serveixin per frenar els efectes desigualadors de l'absència de classes, que permetin finalitzar el curs actual i iniciar el vinent amb garanties d'equitat i oportunitats aprenentatge per a tothom.

Proposem aquí 10 paquets de mesures urgents de contenció, per a les quals no hi cap dilació ni migradesa d'esforços i que reclamen el concurs de l'administració, però també dels agents locals i els mateixos centres educatius.

Finalitzar el curs 2019-2020 amb suficiència

1. Mesures per a la vinculació escolar: cap alumne desconnectat

Sabem que existeix una bretxa digital entre les llars, que fa que els alumnes d'entorns socials i culturals més desafavorits tinguin moltes més dificultats que la resta per seguir el curs de forma telemàtica. Una bretxa que es manifesta a dos nivells: 1) desigualtat "material", en la disponibilitat de terminals i connectivitat; 2) desigualtat "subjectiva", en la possibilitat de gaudir d'un entorn que orienti sobre com utilitzar aquestes tecnologies i recursos de manera efectiva i autònoma.

Contra la "bretxa material", caldrà, en primer lloc, garantir que tot l'alumnat disposa de connectivitat per poder seguir el curs a distància. Per tal d'assegurar aquesta connectivitat en les llars més vulnerables, serà necessari:

m1	Establir acords entre administracions públiques (Departament d'Educació i ajuntaments) i operadores mòbils per a la **compra de paquets de dades** per fer arribar a les famílies sense connectivitat.

m2	Provisió de **wifi gratuït en entorns urbans especialment desafavorits**, mitjançant acords entre ens locals i operadores.

En segon lloc, és urgent que totes les llars gaudeixen d'una dotació mínima de dispositius aptes perquè els fills i filles en edat escolar tinguin possibilitat de seguir el curs telemàticament. Això implicarà:

m3	Des del Departament d'Educació, així com des del món editorial, treballar per l'adequació dels continguts educatius al conjunt de dispositius mòbils disponibles.

m4	**Distribució gratuïta de dispositius mòbils** en llars on no se'n disposi o la dotació sigui marcadament insuficient.

Aquest repartiment hauria de córrer a càrrec del Departament d'Educació i els ens locals, i implicaria disposar d'un registre de dispositius per llar en l'actualització del qual caldria implicar els centres educatius.

Pel que fa a la lluita **contra la "bretxa subjectiva"**, cal garantir que tot l'alumnat rep l'atenció i l'orientació educativa necessàries per seguir el curs telemàticament de manera adequada. Per tal d'assegurar aquest vincle entre el centre educatiu i l'alumnat més vulnerable, caldrà:

m5	Disposar els centres educatius d'un **registre fiable** d'aquells alumnes que menys accedeixen als recursos digitals o que més dificultats mostren en el seguiment de tasques online (alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu digital, **NESED**).

m6	Realitzar des dels centres educatius una **acció tutorial i docent suplementària amb l'alumnat NESED**, que faci ús no només de tots els recursos digitals disponibles, sinó també de la trucada telefònica (a alumnes i famílies) com a mecanisme d'acompanyament.

Aquest contacte específic entre tutors o docents i alumnat NESED hauria d'incloure els següents components:

- **Contrast** de la situació de l'alumne i la seva família: en el pla personal, emocional i motivacional, relacions dins la llar, infrastructura per a l'estudi, etc.
- **Orientació** i suport socioemocional i regulatiu: motivació i guia de cara a mantenir actituds de resiliència i capacitat regulativa, evitant actituds de control o fiscalització.
- **Connexió** de l'alumne amb la resta de professors o figures d'orientació.

Aquesta acció suplementària hauria d'inscriure's dins els plans d'acció tutorial i les estratègies d'atenció a la diversitat i inclusió social dels centres.

2. *Mesures per acompanyar les famílies en l'orientació educativa dels fills*

Tot allò que pares i mares poden fer per encoratjar i facilitar l'aprenentatge a casa tenen un efecte educatiu molt rellevant en els fills i filles. Comunicar-s'hi sobre qüestions escolars, crear ambients i rutines per a l'estudi, projectar expectatives positives sobre l'escola i l'aprenentatge o la lectura compartida tenen un gran impacte en el progrés educatiu d'infants i adolescents. I sabem que no totes les famílies disposen dels mateixos recursos socioculturals per poder oferir aquests estímuls educatius. En un moment d'absència de classes, el rol educador de la família guanya encara més rellevància i les desigualtats educatives entre unes i altres es fan més evidents.

Per tal de **garantir que l'aturada de classes no accentua el desavantatge de les famílies més desafavorides**, caldria:

m7	Disposar els centres educatius d'un registre fiable de les **famílies socialment més vulnerables** (famílies d'alumnes NESE/NESED, immigrades, perceptores d'ajuts socials, amb situacions d'atur més o menys sobrevingut, monoparentals, etc.).

m8	Realitzar des dels centres educatius **accions específiques de vincle i acompanyament educatiu** amb les famílies més vulnerables a través de figures de referència (tutors o altres figures d'enllaç) i contacte telefònic constant.

Aquest contacte específic entre les figures d'enllaç i les famílies vulnerables hauria d'incloure els següents components:

- **Contrast** de la situació familiar: circumstàncies i relacions dins la llar, actituds i pràctiques quotidianes, estat sociomocional dels membres de la llar, situació econòmica i laboral, etc.
- **Suport** socioemocional i orientació per a l'acompanyament educatiu dels fills: establiment de relacions de confiança, transmissió de seguretat, consells i pautes d'organització quotidiana, proposta d'activitats i jocs d'interacció educativa amb fills i filles, etc.
- **Connexió** de la família amb altres figures d'orientació i d'enllaç de dins i fora del centre (AMPA, mediació familiar, serveis socials, etc).

m9	Des dels serveis socials i educatius dels municipis, establir o reforçar **plans de detecció, seguiment i contacte amb famílies vulnerables**, que incloguin la facilitació del vincle amb l'escola; per exemple, mitjançant el reforç de les figures de mediació familiar.

Mesures per garantir una avaluació per aprendre i sense repeticions

La repetició de curs ha de ser sempre una mesura excepcional, únicament justificable en base als resultats d'una avaluació contínua, de progrés i personalitzada. I tot i així, l'evidència empírica ens mostra que, en la gran majoria dels casos, **repetir curs no millora el progrés educatiu** de l'alumne, quan no el perjudica. En una situació com l'actual, d'impossibilitat de pràctica avaluadora "normalitzada", no es reuneixen les condicions que podrien arribar a justificar l'aplicació d'aquesta mesura a cap alumne.

Des d'aquest punt de vista, defensem:

m10	**Promoció automàtica** de curs (suprimir la mesura de la repetició) a primària com a secundària (obligatòria i postobligatòria).

En el cas del **4t d'ESO**, com a norma general, es facilitarà l'obtenció automàtica del títol. En aquells casos en què el conjunt d'inputs de l'avaluació ordinària (1r i 2n trimestre) i "telemàtica" (3r trimestre) així ho aconsellin, es podrà valorar la superació d'una prova extraordinària de mínims a inicis de setembre per a l'obtenció del títol.

Aquesta proposta hauria d'anar **acompanyada de tot un conjunt de mesures**:

m11	Per part d'equips docents i tutors, **integrar tots els inputs d'avaluació** recollits durant els dos trimestres i vincular-los a accions de seguiment i avaluació competencial i formadora telemàtica (tercer trimestre).

Tot aquest recull avaluatiu ha de permetre disposar del màxim coneixement sobre la situació personal i progrés educatiu de l'alumne i d'aquesta manera:

- **Orientar millor** el tipus d'atenció i seguiment educatiu que requerirà l'alumne a l'inici del curs 2020-2021.
- Oferir a l'alumne i a la seva família un **feedback globalitzat** sobre el seu progrés, acompanyada de plans o dossiers autèntic ament personalitzats per a l'estiu, que incloguin orientacions, activitats i jocs educatius amens i significatius.

m12	Elaboració per part del Departament, amb la col·laboració d'experts, d'un **catàleg d'eines telemàtiques d'avaluació per competències**, amb guies i recursos per al feedback formatiu, l'autoavaluació o la coavaluació.

m13 **Mesures curriculars, d'avaluació inicial i d'atenció a la diversitat** el curs 2020-2021 (detallades més avall), principalment:

- Potenciar i estendre l'avaluació inicial que bona part dels centres fan dels seus alumnes durant les primeres setmanes de curs, redefinint el seu model.
- Dur a terme una ràpida revisió i adaptació dels continguts d'aprenentatge de tots els nivells (primària i secundària)
- Incrementar i ajustar els dispositius i mesures "addicionals" (SEP, PIM, reforç escolar, aules d'acollida i suport lingüístics, tutors especialitzats...) i "intensives" (SIEI, SIAL, UECs...) en el marc del Decret d'escola inclusiva .
- Reforçar els sistemes de tutorització i orientació dins del centre i en col·laboració amb l'entorn, principalment en els centres més desafavorits.

3. Mesures per a un orientació efectiva i equitativa

Ja en circumstàncies "normals", una bona part dels alumnes es perden en el seu itinerari educatiu i acaben abandonant els estudis, ja sigui per resistència o desafecció escolar, o fruit d'eleccions mal fonamentades d'itineraris postobligatoris. I les dades mostren que els alumnes més vulnerables tenen el doble de probabilitat d'abandonar els estudis que l'alumnat no desafavorit.

Els plans i les accions d'orientació educativa persegueixen que tot l'alumnat disposi dels coneixements, competències i eines necessàries per prendre les millors decisions al llarg de la seva formació i, especialment, en els moments de transició entre etapes educatives o en el trànsit de l'educació al món professional. I l'evidència demostra que una bona orientació pot marcar la diferència.

En un context com l'actual, de pèrdua del contacte directe amb el centre i les seves figures d'acompanyament, **pot incrementar-se el nivell de desorientació d'aquells alumnes enfrontats a prendre decisions importants en el seu itinerari formatiu**. Especialment entre els alumnes d'entorns amb menys recursos socials i culturals per oferir una orientació efectiva.

És per això que es fa necessari:

m14 **Garantir la tasca orientadora (telemàtica i telefònica)** que les figures de tutorització, de coordinació pedagògica i d'enllaç dels centres puguin fer amb els alumnes que finalitzin **cursos previs a transicions educatives** rellevants (6è primària, 4t d'ESO, finalització de la secundària postobligatòria).

Aquesta tasca ha de poder recollir el conjunt d'inputs d'avaluació abans esmentats i establir-se en base a un pla d'orientació individual.

m15	Fer un esforç especial perquè la tasca orientadora arribi als alumnes i a les famílies més desafavorides, definint **figures clares de referència** per part dels centres i fent ús de tots els canals de comunicació disponibles.

Enriquir l'estiu d'oportunitats educatives

4. Mesures per un estiu educador de qualitat i per a tothom: les Escoles d'Estiu

Sabem que la pèrdua del ritme d'aprenentatge d'infants i adolescents que es produeix durant les vacances d'estiu (coneguda com a *summer loss*) afecta principalment als grups més vulnerables. Desconnectats de l'escola, els fills de famílies amb un alt capital econòmic i sociocultural no deixen de rebre en el seu entorn domèstic i social uns estímuls cognitius i unes oportunitats d'enriquiment educatiu que les famílies menys capitalitzades tenen més dificultats d'oferir.

Als efectes desigualadors de l'estiu cal ara afegir els generats pel tancament de classes en període lectiu i el confinament social. En un escenari on els alumnes poden arribar a passar fins a sis mesos lluny de les aules, la bretxa social, cultural i digital entre les famílies tindrà més força que mai. Es fa necessari **compensar els efectes d'aquesta bretxa fent realitat un "estiu educador" de qualitat i per a tothom**.

Per tant, proposem:

m16	**Garantir una oferta de programes d'estiu arreu del territori, que s'estengui durant els mesos de juny (final de mes) i juliol, i al llarg de les setmanes prèvies a l'inici del curs 2020-2021.**

Aquesta oferta hauria de permetre una **programació d'activitats diària**, **amb opció de jornada completa** (partida) segons necessitats.

Caldrà adaptar el desplegament dels programes d'estiu a les característiques socials de cada barri o municipi, així com a la xarxa o programes d'atenció socioeducativa existents en cada cas. En alguns contextos, els programes d'estiu implicaran el reforçament de l'oferta dels Casals d'Estiu. En altres circumstàncies, implicaran l'articulació d'una nova estratègia per donar consistència i integralitat a l'oferta educativa d'estiu.

La iniciativa dels programes d'estiu hauria d'impulsar-se en el marc d'acords de coresponsabilitat i cofinançament entre el Departament d'Educació i els ens locals.

m17 Sobretot per a les primeres setmanes d'estiu, caldrà comptar amb diferents escenaris de programació, adaptats a quines puguin ser les **mesures de post-confinament**, bàsicament aquelles que puguin afectar a la possibilitat de treballar en grups més o menys amplis de persones en determinats espais.

Des d'aquest punt de vista, caldrà preveure:

- Priorització d'activitats en **grups reduïts**, que poden ser flexibles i, en qualsevol cas, conformats en base als objectius formatius i de lleure proposats.
- Disposició d'un **ampli nombre de centres, equipaments** i espais on distribuir la realització d'activitats. Això requerirà:
  a) Obertura de centres educatius de primària i secundària, públics i concertats, durant el període de vacances. Aquesta acció demanarà l'establiment d'acords entre les direccions dels centres, els ajuntaments i les titularitats corresponents.
  b) Per part dels ajuntaments, cessió d'espais i recursos municipals per a la realització d'activitats (biblioteques, centres cívics, espais esportius o culturals, etc.).

m18 Els programes d'estiu estaran oberts a tota la població en edat escolarització obligatòria, però prioritzaran la **participació dels infants i adolescents de famílies i entorns més vulnerables**, mitjançant:

- **Beques que cobreixin el 100%** del cost de les activitats per a les famílies més desafavorides i ajuts que per finançar el transport quan sigui necessari. La percepció d'aquestes beques i ajuts estaria condicionada a la superació d'una prova ràpida de mitjans.
- **Serveis complementaris**. En l'opció de participació a jornada completa, els programes d'estiu oferiran servei d'esmorzar i dinar, que serà gratuït per a les famílies més vulnerables
- Per a la resta de famílies podria valorar-se l'aplicació d'un sistema de tarificació social per al pagament de les activitats i els serveis complementaris.
- **Accions informatives i de vinculació** amb les famílies més vulnerables dutes a terme en el marc dels plans d'orientació dels centres educatius, així com des dels serveis socials municipals.

m19 Els programes d'estiu haurien de combinar **tres tipus d'activitats**, adaptables a les circumstàncies de l'entorn i dels infants i adolescents:

- **Activitats d'acompanyament educatiu**. Per treballar aprenentatges instrumentals, en base a tallers i activitats experiencials i col·laboratives, basades en centres d'interès i utilització de recursos digitals. Tot plegat, amb objectius pedagògics clars, que incloguin competències d'autonomia i regulació.
- **Activitats d'acompanyament socioemocional**. Espais de tutorització individual o en petits grups adreçats a treballar aspectes com la incertesa, la por, la tristesa, la ràbia, les relacions interpersonals amb companys i adults, etc. En aquest cas, serà important establir per a cada participant una **figura d'orientació** o **mentoria** que actuï com a tutor de referència i enllaç tot al llarg del període de participació.
- **Activitats d'enriquiment cultural i lleure**. De descoberta de l'entorn, esportives, joc lliure i espais de participació de les famílies i referents de la comunitat.

m20 Pel que fa als **professionals implicats**, la programació i realització de les distintes activitats dels programes d'estiu hauria de comptar amb la participació de figures com:

- Educadors socials, psicòlegs, tècnics d'integració social o animadors socioculturals, monitors de lleure o estudiants universitaris.
- Docents voluntaris, als quals se'ls puguin reconèixer mèrits certificables.

m21 Pel que fa a l'**avaluació** dels programes i dels participants:

- **Avaluació dels participants**. Serà necessari preveure un sistema que permeti valorar els aprenentatges i competències assolits al llarg de la participació en els programes i oferir un feedback significatiu als participants i a les seves famílies. Aquesta valoració hauria de contemplar instruments validats d'avaluació per aprendre (qüestionaris, rúbriques, coavaluació...) i, idealment, formar part d'un portafoli personal traspassable als equips de tutors dels centres, per tal que aquests puguin planificar millor el seu retorn a l'escola.
- **Avaluació del programa**. Caldrà dissenyar un pla d'avaluació dels programes, que doni compte de la seva implementació en cada territori i del seu impacte en els aprenentatges i trajectòries dels participants a curt termini i mig termini.

Retorn a l'escola: per un curs 2020-2021 amb garanties d'equitat

En bona mesura, com d'equitatiu sigui l'inici del curs 2020-2021 (això és, que els alumnes el comencin més o menys desigualats en termes d'aprenentatges) dependrà de les oportunitats educatives de qualitat que s'hagin ofert i aprofitat durant l'estiu.

Partint d'aquí, cal treballar per dissenyar un retorn a l'escola que sigui el més plàcid possible per a tots els alumnes i que alhora prevegi aquells dispositius i suports que seran necessaris per redreçar les inequitats educatives que s'hauran acumulat al llarg de sis mesos d'absència de classes. Les mesures que es proposen en aquest bloc assenyalen actuacions generals (transversals a l'alumnat) i focalitzades (alumnat i entorns més vulnerables), que haurien de garantir-se des de l'inici fins a la finalització del curs. I tanmateix, una gran part d'aquestes mesures haurien d'estabilitzar-se més enllà del curs 2020-2021.

5. Mesures per facilitar el retorn a l'escola: acollida i retrobament

Hem d'esperar que la crisi del coronavirus, la situació d'emergència social generada (amb les mesures de tancament d'escoles, confinament i post-confinament gradual) i les seves conseqüències sanitàries, econòmiques i socials, tindran un impacte significatiu en el pla psicològic i emocional d'infants i adolescents. Després de la finalització abrupta del curs i de sis mesos lluny de les aules i del contacte ordinari amb mestres i tutors, serà necessari preveure recursos i accions que facilitin una acollida tranquil·la i genuïna al centre educatiu, que permeti l'**adaptació progressiva de l'alumne a l'entorn escolar, als seus docents i companys, vetllant en tot moment pel seu benestar socioemocional**.

Per la seva banda, després d'uns mesos d'alteració i replantejament d'urgència d'estratègies i dinàmiques docents, també el professorat necessitarà un temps i uns recursos de readaptació al context ordinari de centre.

Finalment, per a les famílies representarà un procés de reconnexió amb una institució i unes figures docents amb les quals farà temps que han perdut el contacte directe. Algunes d'aquestes famílies hauran tingut més dificultats que d'altres d'oferir un acompanyament educatiu efectiu als seus fills; alhora, moltes d'elles hauran experimentat de primera mà o ho estaran fent en el moment d'iniciar el curs les conseqüències de la crisi (problemes econòmics, atur, malaltia...). Serà necessari reconstruir un lligam de confiança entre totes elles i la institució encarregada de l'escolarització dels seus fills.

Des d'aquesta perspectiva, caldria:

m22 Disposar cada centre educatiu d'un **Pla d'acollida post-crisi**, que contempli accions i dispositius adreçats a facilitar el retorn a l'escola d'alumnes, mestres i famílies.

Amb la col·laboració d'experts, el Departament d'Educació hauria de dissenyar quines haurien de ser les línies mestre i els recursos bàsics d'aquests plans (p.ex. reforçament dels EAPs), que haurien de ser després adaptats pels mateixos centres educatius d'acord amb les seves necessitats i el seu entorn.

De forma general, els Plans d'acollida post-crisi haurien de contemplar:

a) **De cara a l'alumnat** (sobretot durant les primeres setmanes):

- Un increment dels espais de tutorització, en petits grups i de forma individualitzada (potenciació d'intervencions com el programa Escolta'm).
- Espais de treball socioemocional i conductual, on s'incloguin activitats com ara modelització, jocs de rol, anàlisi de situacions socials, relaxament i introspecció.
- En casos de major impacte emocional de la crisi, disposició d'espais de contacte amb professionals especialistes externs als centres.

b) **De cara al professorat** (sobretot durant les primeres setmanes):

- Un increment dels espais destinats al contacte i la reflexió compartida entre docents. Aquests espais han de permetre generar seguretat i cohesió d'equip, i fonamentar processos de pràctica reflexiva.
- Espais de treball socioemocional i de guiatge, amb la col·laboració de professionals especialistes de dins o fora del centre.

c) **De cara a les famílies** (sobretot durant les primeres setmanes):

- Amb la participació de les AMPAs, establiment d'espais destinats al contacte i la reflexió compartida entre famílies, amb l'objectiu de generar seguretat i adhesió escolar.
- Accions de contacte i acollida per part de tutors i tutores, amb l'objectiu d'establir un vincle de confiança amb l'escola i l'escolarització dels fills.
- Aquestes accions hauran d'intensificar-se en el cas d'aquelles famílies que més ho necessitin.

6. Mesures d'avaluació inicial i revisió del currículum

Serà necessari de bon inici actualitzar i validar en un context de relació pedagògica normalitzada els resultats de les avaluacions i el feedback que cada estudiant hagi obtingut del curs anterior i, eventualment, del seu pas l'Escola d'Estiu. Saber en quin **nivell d'aprenentatges comencen els alumnes el nou curs i amb quin estat emocional i motivacional** l'enfronten després de la crisi viscuda.

Des d'aquest punt de vista, serà necessari:

m23 **Potenciar i estendre l'avaluació inicial** que bona part dels centres fan dels seus alumnes durant les primeres setmanes de curs, redefinint el seu model.

Aquestes avaluacions haurien de ser autèntiques i comprensives, i incloure components qualitatius que permetin valorar l'estat emocional de l'alumne.

Aquest model d'avaluació inicial hauria de ser elaborat per una comissió d'experts i professionals de l'educació, en el marc d'un procés liderat i validat pel Departament d'Educació.

Al mateix temps, sabem que el desplegament del currículum per competències, que prioritza el saber fer (habilitats, destreses en les diferents àrees de coneixement i en l'àmbit socioemocional) per sobre l'ensenyament memorístic i de coneixements tancats, és encara limitat i desigual entre centres i etapes educatives. Aquest enfocament serà ara més necessari que mai, comptant que bona part dels continguts curriculars previstos per al curs anterior no hauran pogut ser impartits i que **és el treball competencial el que permetrà recuperar capacitats i igualar oportunitats**.

Per tant, proposem:

m24 Dur a terme una **ràpida revisió dels continguts d'aprenentatge** de tots els cursos, des d'un doble criteri:

- Flexibilitzar l'exigència de continguts d'aprenentatge de tots els cursos, revisant les prioritzacions d'aprenentatges i buidant de temari allà on calgui.
- Aplicar una lògica competencial i de sabers imprescindibles pensats en clau de cicle o etapa.

Aquesta revisió curricular d'urgència hauria de ser liderada pel Departament d'Educació i hauria de comptar amb la contribució d'una comissió d'experts i professionals de l'educació.

7. Mesures per garantir la gratuïtat de l'educació

La gratuïtat de l'educació universal i obligatòria ha estat tradicionalment una assignatura pendent. Més enllà de les quotes d'escolarització que els centres concertats carreguen a les famílies, cal destacar la no gratuïtat d'altres serveis i activitats que, més enllà de la simple escolarització, poden esdevenir recursos educatius de qualitat per al conjunt de l'alumnat: activitats complementàries, sortides i colònies, dispositius mòbils, etc. Aquesta situació fa referència tant a l'escola pública com a la concertada.

Una educació que vulgui oferir qualitat i equitat no es pot permetre mantenir barreres econòmiques als recursos i les oportunitats educatives, menys encara després del perjudici que aquests mesos d'absència de classes puguin haver ocasionat per als alumnes de famílies amb menys capital econòmic i cultural.

Per aquest motiu es fa necessari:

m25	De forma general, **garantir la gratuïtat de totes les activitats** complementàries i materials de treball a l'educació obligatòria, en els centres públics i concertats.

m26	En el cas dels **centres de màxima complexitat** i de l'alumnat desafavorit, aquesta **gratuïtat hauria d'estendre's a**:

- **Programació d'activitats extraescolars** del centre i articulades amb l'entorn, que es podrien cursar en el marc de plans de personalització educativa i aprenentatge distribuït.
- **Serveis de menjador i transport**, quan sigui necessari.

8. Mesures d'intensificació de l'acció prioritària

Perquè sabem que el llarg període de desconnexió escolar haurà tingut conseqüències especialment negatives en el procés d'aprenentatge dels alumnes procedents de famílies i entorns més vulnerables, serà necessari donar una **resposta immediata a les necessitats de suport intensiu** d'aquests col·lectius.

En aquest terreny, proposem:

m27 Dissenyar per al curs 2020-2021 un autèntic **pla de recursos suplementari per a les escoles de màxima complexitat**, que contempli:

- Un increment significatiu de les dotacions de personal docent, que garanteixi la possibilitat de treball en grups flexibles i reduïts.
- Un increment significatiu de personal no docent (tècnics d'integració social, educadors socials, psicòlegs, mediadors...), que permeti un treball d'acollida i seguiment d'aquells alumnes i famílies que requereixen d'un suport social i emocional més intensiu.
- Adequació de la dotació de recursos digitals al centre i disponibilitat de dispositius mòbils garantida per a tots els alumnes.
- Garantir tots els suports del Decret d'escola inclusiva que el centre, fent ús de la seva autonomia i en relació amb les entitats de l'entorn, consideri necessaris: suports "addicionals" (SEP, PIM, reforç escolar, aules d'acollida i suport lingüístics, tutors especialitzats...) i "intensius" (SIEI, SIAL, UECs...).

El Departament d'Educació hauria de dissenyar les línies mestre i els recursos bàsics d'aquests plans d'urgència (dotació de personal, suports d'escola inclusiva, recursos digitals), que haurien de concretar-se d'acord amb les necessitats dels centres. El finançament dels plans aniria principalment a càrrec del Departament, amb contribució dels ens locals en forma de dotació de personal no docent.

m28 Intensificar les accions suplementàries per a l'alumnat desafavorit en el conjunt d'escoles, en el marc de les **mesures addicionals i intensives del Decret d'escola inclusiva**.

m29 Establir acords entre els centres educatius, els ajuntaments i les entitats de l'entorn que facin realitat la implementació de **plans de personalització educativa en barris i per a alumnes desafavorits**.

Es tracta d'articular circuits educatius de qualitat que connectin els aprenentatges dins i fora de l'escola i garantir que aquests arriben a l'alumnat que més ho necessita. Els Plans Educatius d'Entorn poden aportar models d'interès en aquest sentit.

El finançament d'aquests plans aniria principalment a càrrec dels ens locals.

9. Mesures contra la desafecció escolar: focus en la lluita contra l'absentisme

L'absentisme escolar té conseqüències negatives directes sobre les oportunitats educatives i socials d'infants i adolescents. Els alumnes absentistes tenen una probabilitat molt superior als que no ho són d'obtenir pitjors resultats acadèmics i abandonar els estudis. En darrera instància, l'absentisme s'associa al manteniment de conductes de risc o delictives i a majors taxes de desocupació. I perquè sabem també que l'absentisme afecta principalment a alumnes procedents d'entorns socialment desafavorits.

Cal tenir en compte que ben probablement el **llarg període d'absència de classes accentuï en alguns joves un sentiment de desvinculació escolar** que els pugui dur a no reprendre el procés d'escolarització després d'estiu o a fer-ho de manera intermitent amb episodis d'absentisme. Cal preveure aquest escenari i treballar per la detecció de situacions de risc, prevenció i actuació immediata davant d'aquests episodis, mitjançant mesures com:

m30	Reforçament i execució dels **plans locals de prevenció i lluita contra l'absentisme**.

Liderats pels ajuntaments, aquests plans han de contemplar circuits eficients d'identificació i tractament de situacions de risc, en xarxes d'atenció amb la participació dels centres educatius (figures de tutorització orientació), inspecció i els serveis municipals (educació, serveis socials, joventut, promoció econòmica, salut...).

REPTES I REFORMES PRIORITÀRIES

2020/2021 – 2022/2023

Impuls i equitat en l'educació

REPTES I REFORMES PRIORITÀRIES 2020/2021 – 2022/2023: IMPULS I EQUITAT EN L'EDUCACIÓ

Els desafiaments i tipus d'urgències que ha provocat la crisi de la COVID-19 en l'àmbit de l'educació, així com el tipus de resposta immediata que aquestes reclamen, es vinculen molt directament a reptes i àmbits de reforma més profunds del nostre sistema educatiu.

Ens referim a àmbits de reforma que condicionen la funció d'igualació d'oportunitats de l'educació en el curt i mig termini i que, per tant, és necessari abordar en paral·lel a les mesures de xoc que ara despleguem per contenir els riscos i urgències més immediats, aprofitant els aprenentatges que ens generin les respostes que donem ara a les crisis educatives del coronavirus.

Parlem de 10 àmbits de reforma prioritaris, que s'haurien d'entomar amb fermesa ja des del curs 2020-2021 per tal de convertir el proper trienni en un període d'autèntic impuls i l'equitat en l'educació.

1. Cultura digital en l'ensenyament

La crisi de la COVID-19 ha posat el descobert la desigual penetració de la cultura i pràctica digital entre els diferents centres educatius i, dins de cada centre, entre els mateixos docents. Aquesta circumstància s'ha manifestat en la desigual resposta que, sobretot durant les primeres setmanes posteriors al tancament de classes, han donat les escoles a l'hora de reprogramar el curs a través de mitjans telemàtics.

Parlar de digitalització de l'ensenyament vol dir introduir el "fer digital" en el disseny i aplicació del contingut i les metodologies docents i d'avaluació (en hores lectives i com a eina de seguiment de l'alumnat), però també en la manera com els centres es relacionen entre ells, amb la comunitat educativa (sobretot famílies) i amb l'administració.

Des d'aquest punt de vista, es fa necessària una **política de digitalització que generi capacitats** (principalment entre docents i alumnes), **recursos** (infraestructura digital als centres), **continguts i materials educatius** (adaptats als nous dispositius; estenent programes com "Mobil.edu") i **models** per a l'aprofitament de les tecnologies digitals tant en un context d'aula com de personalització i aprenentatge distribuït.

Dues mesures destacades d'aquesta política serien:

m1	Acords entre les Facultats d'Educació i els ICE de les universitats, i el Departament d'Educació per incloure les tecnologies digitals com a contingut bàsic i troncal dels programes reconeguts de **formació inicial** i com a peça clau del **desenvolupament professional** del professorat (formació permanent i acreditacions de mèrits docents).

m2	Per part del Departament, finançament i definició de **criteris sobre les necessitats tecnològiques dels centres**, per evitar desigualtats en l'accés d'escoles i alumnes a aquests recursos.

Això implica col·laborar amb el sector tecnològic perquè respongui a aquestes necessitats, per exemple, en termes d'interoperabilitat i actualitzacions.

2. Formació docent en la nova ecologia de l'aprenentatge i la personalització

Els estudis demostren que, més que les infraestructures, els materials, el currículum o la ràtio alumne-professor, el factor escolar que més marca les oportunitats educatives dels alumnes és la qualitat del mestre. La qualitat docent depèn de la formació inicial dels mestres (estudis universitaris de grau i màster) i de la formació pràctica del professorat novell en els primers moments d'incorporar-se al centre (el que és coneix com a inducció a la docència) i de la seva formació permanent.

Alhora, sabem que cada vegada més **les oportunitats educatives depenen de la interconnexió entre uns contextos d'aprenentatge que evolucionen constantment**. Això implica nous reptes per a l'acció docent, que afecten tant a la definició del seu rol com de les seves competències en un marc de necessària personalització dels aprenentatges. És necessari qualificar als docents en aquests nous rols i competències per tal que la seva acció pugui ser rellevant i tenir un impacte educatiu significatiu i sostingut fins i tot en períodes llargs d'absència de classe.

Per tant, proposem:

m3	Obrir durant el curs 2020-2021 un procés de **debat sobre la formació dels docents** amb la participació de les Facultats d'Educació i els ICE de les universitats catalanes, així com del Departament d'Educació, que culmini amb:

- Una proposta de definició dels nous rols i competències docents en un marc de personalització dels aprenentatges.
- Una proposta d'accions i continguts per qualificar en aquests nous rols i competències en els programes de formació inicial, inducció i formació permanent del professorat.

3. Revisar i enfortir la funció tutorial i d'orientació dels centres

El llarg període d'absència de classes durant el curs lectiu ha fet palesa la necessitat de comptar amb figures clares de tutorització i orientació per als alumnes. Puntals que ofereixin als alumnes i a les seves famílies una guia i un acompanyament educatiu i personalitzat, amb un seguiment regular de l'evolució de cadascun d'ells. Sabem que, ja en circumstàncies "normal", aquestes funcions d'orientació i assessorament són crucials per al progrés educatiu i per al benestar dels alumnes. I sabem també que aquestes tasques incrementen les oportunitats educatives dels alumnes més vulnerables i acaben redundant en la reducció de fenòmens com l'absentisme i l'abandonament dels estudis.

Per tant, es fa necessari revisar les figures i funcions de les accions tutorials i d'orientació dins dels centres, reforçant-les a totes les etapes educatives i **remarcant el paper que tutors i orientadors han d'acomplir com a puntals de la personalització educativa dels alumnes**. Més concretament:

Pel que fa a la funció de **tutorització**:

m4	**Incrementar les hores** assignades a la formació, preparació i implementació d'**accions tutorials** per part dels mestres tutors, en la seva diversitat d'aplicacions: tutories col·lectives, en grups reduïts, individuals, amb metodologies deliberatives o conductuals, amb el suport d'agents externs, tutories amb famílies, etc.

Pel que fa a la funció d'**orientació**:

m5	Entre els diferents agents i administracions implicades en el procés d'orientació (Departament d'Educació, centres educatius, ajuntament i entitats locals), consensuar un **model general que defineixi les atribucions**, dedicacions i competències de les diferents figures d'orientació educativa i professional, de dins i fora del centre.

Partint d'aquest model, i**ncrementar la dotació de figures d'orientació** en els centres educatius, especialment en els centres de màxima complexitat.

4. Revisió curricular, aprenentatge i avaluació competencial

La revisió dels continguts a l'educació obligatòria i secundària postobligatòria continua sent una assignatura pendent. Sabem que el currículum per competències és a la pràctica una realitat d'aplicació desigual entre centres i etapes educatives. El fet que una part dels continguts curriculars programats per al curs 2019-2020 no s'hagin pogut impartir obliga a dur a terme una readaptació d'urgència dels currículums de pràcticament tots els nivells ja per al nou curs 2020-2021. Caldria aprofitar aquesta circumstància per afavorir una readaptació del currículum més preocupada per l'adquisició de competències que per la "lògica del temari".

Aprofitant el moment actual de redefinició curricular, proposem l'actualització d'un **debat curricular més profund, que tingui com a criteri la priorització de competències i sabers bàsics i imprescindibles** en les diferents etapes educatives (descarregant bona part dels currículums actuals) i prevegi fórmules adients d'avaluació d'aquests aprenentatges.

m6	Obrir durant el curs 2020-2021 un procés de **debat que finalitzi amb una proposta curricular actualitzada** en clau competencial, de "bàsics i imprescindibles" i de personalització.

Aquest procés hauria de ser liderat pel Departament d'Educació i comptar amb comissions d'experts i professionals de l'educació. En aquest debat haurien de tenir un rol clau projectes ja en marxa com les Xarxes de competències bàsiques o les Xarxes per al canvi.

Alhora, perquè sabem que els canvis en l'avaluació són un catalitzador de canvis en els continguts educatius, serà necessari que aquest debat curricular inclogui també reflexions sobre formes d'avaluació competencial autèntiques. Arribant a:

m7	Elaboració per part d'experts d'un **catàleg i un protocol d'ús d'eines d'avaluació** per competències, que inclogui metodologies com: rúbriques d'auto-avaluació i co-avaluació, meta-avaluació, feedback formatiu i avaluació democràtica.

Aquest catàleg hauria de comptar amb el suport i la validació del Departament d'Educació.

5. Una política per als centres d'alta complexitat

L'atenció als centres de major vulnerabilitat és un repte primordial en la política educativa per tal de pal·liar els efectes de les desigualtats socials i de condicions d'aprenentatge. A Catalunya no disposem d'un model o d'una estratègia global d'atenció als centres desafavorits, sinó d'actuacions i plans puntuals i amb recursos insuficients. **Comptant que són els alumnes, les escoles i els entorns més vulnerables aquells a qui més haurà colpejat la crisi econòmica, social i educativa de la COVID-19, aquesta política és ara més necessària que mai**.

Entre d'altres actuacions, una política d'aquestes característiques hauria d'incloure mesures com:

m8	Estudi i implementació per part del Departament d'Educació d'un **finançament per fórmula** en l'assignació de recursos humans i materials als centres.

D'aquesta manera, els recursos s'assignen gradualment d'acord amb criteris de necessitat i s'evita l'estigmatització de l'alta complexitat.

m9	Creació de **Zones d'acció prioritària**, com a unitat bàsica en la gestió de l'escolarització i els recursos humans (professorat i especialistes) i en l'articulació de programes i serveis educatius en territoris desafavorits.

La seva gestió correria a càrrec d'un òrgan de coresponsabilitat format per representants dels centres, de les AMPAs, de l'alumnat, de les administracions educatives local i autonòmica i amb representants del territori.

6. Una política de lluita contra la segregació escolar

Sabem que **una xarxa escolar segregada representa un problema d'equitat educativa de primer ordre**, alhora que lastra els resultats globals del sistema. I sabem que el nivell de segregació a molts municipis és elevat, tant entre sectors de titularitat i dins de cada sector. El Pacte contra la segregació escolar impulsat pel Síndic de Greuges, en col·laboració amb el Departament d'Educació i subscrit per ajuntaments i membres de la comunitat educativa (2019), ofereix un bon marc per avançar cap a una autèntica política de lluita contra la segregació escolar. Entre d'altres mesures, cal fer realitat:

m10	Per part de l'Administració educativa, garantir la supressió de qualsevol barrera econòmica a la tria de centre.

Això implica assegurar la **gratuïtat de totes les activitats lectives** en tots els centres públics i concertats.

m11	Fer efectius els **criteris de planificació** que han d'avançar cap a l'escolarització equilibrada (bona part dels quals estan contemplats en el Decret d'admissió d'alumnes 2020).

Per exemple: en la definició del supòsits d'alumnat NESE i en l'establiment de quotes mínimes i màximes d'aquests alumnes en centres i zones escolars.

m12	**A nivell local**, establiment i aplicació d'aquelles eines i dispositius que poden contenir els processos de segregació:

Per exemple: unitats de detecció d'alumnes NESE, taules locals de planificació, OMEs, ajustament de reserves d'alumnat NESE, etc.

7. Polítiques de lluita contra l'abandonament educatiu

Després d'una dècada de descens continuat, podem observar els darrers anys un repunt de la taxa d'abandonament prematur dels estudis a Catalunya; un 19% l'any 2019, entre les més altes de la Unió Europea (mitjana de 10,2%). A més, sabem que la incidència de l'abandonament educatiu es duplica en el cas dels joves estrangers i dels fills de famílies amb baix nivell d'estudis.

És ben plausible que la situació que ens deixa la crisi de la COVID-19 condueixi a nous increments del nivell d'abandonament, especialment dels col·lectius més vulnerables. D'una banda, és previsible que en el curt i mitjà termini s'incrementi el recurs a l'economia informal per a moltes famílies que hauran perdut feines i ingressos, i que aquesta situació generi un efecte crida per a joves amb baix nivell de qualificació i necessitat d'ingrés. D'altra banda, el llarg període d'absència de classes és probable que alimenti en molts joves un sentiment de desvinculació escolar que pugui provocar episodis d'absentisme que, al seu torn, incrementin la probabilitat d'abandonar prematurament els estudis a curt o mig termini.

Per tot plegat, és vital preveure mesures que limitin tant com sigui possible la incidència de l'abandonament educatiu durant els propers cursos. Aquestes mesures podrien recollir-se en tres mecanismes d'actuació:

m13	Estudiar i implementar un sistema de **"beques salari" per als joves entre 16 i 18 anys** de llars desafavorides que es mantinguin en el sistema educatiu, amb l'objectiu de cobrir els costos directes i indirectes de l'escolarització, així com de compensar pel cost d'oportunitats de seguir estudiant.

Aquestes beques haurien de ser cofinançades entre el Departament d'Educació i els ens locals.

m14	**Intensificar les accions suplementàries a l'ESO** per a l'alumnat desafavorit o en risc d'abandonament en el conjunt d'escoles, en el marc de les mesures addicionals i intensives del Decret d'escola inclusiva, reforçant el paper de les **figures d'orientació i tutorització** i el seu rol de suport personalitzat.

m15	Elaboració o reforçament dels **plans locals de prevenció i lluita contra l'abandonament escolar**.

Liderats pels ajuntaments, aquests plans han de contemplar circuits eficients d'identificació i tractament de situacions de risc, en xarxes d'atenció amb la participació dels centres educatius (figures de tutorització orientació) i els EAPs, els serveis municipals i el teixit productiu del territori.

8. Autèntiques polítiques d'acompanyament familiar a l'escolaritat

La crisi de la COVID-19, els períodes de tancament d'escoles i confinament han fet evident que no totes les famílies disposen dels mateixos de recursos materials i culturals per poder oferir els seus fills uns entorns d'oportunitats educatives.

Un cop superat el tancament telemàtic del curs anterior, el període d'estiu i l'acollida al nou curs escolar, continuarà sent crucial dissenyar mesures per **apoderar a les famílies, en especial aquelles més desafavorides, en el seu rol d'acompanyament a l'escolaritat dels seus fills**. Aquestes mesures passen per donar confiança i orientar la implicació educativa de pares i mares en l'àmbit domèstic, com per fomentar la seva participació en la vida de l'escola.

Mesures a prioritzar amb aquest doble objectiu:

m16	Disposar els centres educatius d'un **pla d'accions específiques de vincle i acompanyament educatiu amb les famílies més vulnerables** a través de figures de referència (tutors o altres figures d'enllaç) i contacte telefònic constant.

m17	Des dels serveis socials i educatius dels municipis, establir o reforçar plans de detecció, seguiment i contacte amb famílies vulnerables, que inclogui la facilitació del vincle amb l'escola; per exemple, a mitjançant el **reforç de les figures municipals de mediació familiar**.

m18	Per part del Departament d'Educació i amb cofinançament dels ajuntaments, obrir una línia de **subvenció especial per a AMPAs de centres situats en entorns vulnerables** que treballin des d'una lògica inclusiva.

9. Polítiques i entorns educatius 360º (i 365 dies), equitatius i de qualitat

Els aprenentatges i les oportunitats educatives d'infants i adolescents cada vegada es juguen més en la interconnexió entre múltiples contextos d'aprenentatge, dins i fora de l'escola. Aquesta afirmació era vàlida en circumstàncies pre-crisi de la COVID-19, però adquireix un sentit especial en un context de tancament d'escoles, confinament i progressiu desconfinament en un moment de vacances escolars.

Aquest fet es tradueix en la necessitat d'oferir oportunitats educatives des del fora escola, promovent que tots els infants i adolescents, independentment de la seva condició econòmica i social, puguin **accedir a un conjunt ampli d'experiències educatives enriquides**, i que les gaudeixin generant trajectòries consistents d'aprenentatge.

Partint d'aquest objectiu, caldria:

m19	Establir acords locals, entre ajuntaments, centres educatius i entitats de l'entorn que facin realitat una oferta estable de **plans de personalització educativa** en barris i municipis, garantint la qualitat de les activitats incloses en aquests plans i el sentit de la seva integració.

Es tracta d'articular **circuits educatius de qualitat i acreditables** que connectin els aprenentatges dins i fora de l'escola. Els Plans Educatius d'Entorn poden aportar models d'interès en aquest sentit.

Els plans haurien d'incloure tots aquells mecanismes que incentivessin la participació d'infants i adolescents procedents de famílies i entorns amb menys recursos, principalment:

- **Beques i ajuts** que cobreixin el conjunt de costos directes i indirectes de la participació (finançament local).
- **Acció informativa focalitzada** des dels serveis municipals i les figures d'orientació dels centres educatius.

10. Polítiques educatives i pràctiques docents informades en l'evidència

A dia d'avui, a Catalunya existeix una clara distància entre, per un costat, el sistema educatiu i els centres escolars i, per l'altre, el món de la recerca i les evidències de coneixement. Les administracions i les escoles impulsen nombrosos programes per resoldre els reptes educatius, però no ho fan tenint en compte l'evidència disponible sobre el seu impacte. Alhora són programes que rarament són avaluats de forma sistemàtic i rigorosa. Per la seva banda, bona part de la recerca educativa viu també d'esquenes a les necessitats de coneixement del món educatiu. Aquesta distància comporta una pèrdua d'oportunitats de millora i modernització dels sistema i les polítiques educatives.

Perquè sabem que les polítiques i les pràctiques educatives que tenen en compte el coneixement de la recerca incrementen les seves probabilitats d'èxit, i perquè ens trobem en un context post-crisi on més que mai cal maximitzar aquestes probabilitats, cal avançar cap al disseny i estabilització d'un **sistema integrat de R+D educativa amb la participació de l'administració, professionals de l'educació, universitats i entitats que mobilitzen coneixement**.

Una primera mesura a prendre en aquest camí seria:

m20 Elaborar un **Llibre blanc sobre l'ús de la recerca i l'evidència científica en el procés de pesa de decisions de política educativa**.

Aquest document hauria de permetre establir un model de **polítiques educatives informades en l'evidència**, identificant procediments, actors implicats i elements de condicionalitat i transparència, i alhora, generar les **condicions que permetin la seva avaluació** a curt i mig termini.

La seva elaboració correria a càrrec d'una comissió amb representació de les administracions implicades, experts i professionals de l'educació, i hauria de comptar amb el recolzament final de la comunitat educativa i de recerca del país.

Creiem que el coneixement s'ha de compartir. Per això fem servir una llicència **Creative Commons Reconeixement 4.0 Internacional (by)**, llevat que en algun material indiquem el contrari. Us animem a copiar, redistribuir, remesclar o transformar i crear a partir del material per a qualsevol finalitat els continguts propis d'aquesta publicació, fins i tot amb una finalitat comercial, i només us demanem que en reconegueu l'autoria de la creació original.
Primera edició: abril 2020 / © Fundació Jaume Bofill, 2020
Continguts: Miquel Àngel Alegre
Disseny: Anything Design